

STRATEGIA ACȚIUNILOR OPORTUNE ȘI AȘTEPTAREA STRATEGICĂ

*General de brigadă (r) dr. Gheorghe VĂDUVA**

Acțiunile militare sau civil-militare, oricât ar fi de importante și de presante, nu mai poartă, la vedere, rigoarea și dimensiunea celor clasice, care, din antichitatea timpurie, până la cea de a doua mare conflagrație mondială, cea mai sângeroasă din istoria cunoscută a lumii, deși au trecut prin mai multe faze și prin vreo cinci generații de războaie, păstrau totuși o logică accesibilă și comprehensibilă a confruntării de tip militar. Aparent, această logică a dispărut, fiind înlocuită cu o logică paradoxală a nelogicii generate de decalajele tehnologice și informaționale imense, dar și de tușarea dimensiunii disimetrice și asimetrice a confruntării. Lumea se întoarce astfel vizibil la stratageme. Onoarea și demnitatea sunt desuete. Cavalerismul este o poveste care s-a încheiat. Finalul ei este greu de înțeles. Tot ceea ce se vede și se înțelege astăzi prin confruntări de tip militar și nu numai pare doar un preludiu neterminat al unei lungi așteptări strategice.

Cuvinte-cheie: strategie; oportun; așteptare; stratagemă; simetric; disimetric; asimetric.

1. Principiul acțiunii oportune

Undeva, dincolo de bine și de rău, ar trebui să se afle raționalul, adică principiul rațiunii suficiente, care a făcut epocă în logica clasică. Există și astăzi acest principiu al logicii, dar, în viața strategică a planetei, el nu mai este atât de pertinent ca altădată. Rațiunea, astăzi, nu mai este suficientă. Mai este nevoie și de altceva, de un alt principiu – în afară de cel al non-contradicției și de cel al terțiului exclus –, de unul care le include și le neagă pe toate sau care le folosește așa cum vrea el: *principiul acțiunii oportune*. Este un meta-principiu al unei lumi în care guvernează, deopotrivă, nu doar forța rațiunii, ci și rațiunea forței, nu doar forța

* Cercetător științific gr. I la Institutul de Studii de Securitate din cadrul Universității Creștine Dimitrie Cantemir, membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România.



adevărului tranșant, ci și forța adevărului relativ, adică forța vicleniei și viclenia forței. Acest principiu al acțiunii oportune sau al *oportunismului ofensiv* nu este nou. Dintotdeauna, omul a fost o ființă gânditoare vicleană. El a gândit lumea nu doar în adevărurile ei fundamentale, nici doar în fundamentele ei adevărate, în acțiuni, operații și strategii ale gândului și ale faptei, ci și în viclenii, în stratageme.

Omul nu s-a străduit doar să argumenteze, să probeze și să demonstreze un adevăr, nici să acționeze totdeauna potrivit unor principii, ci a găsit și alte căi – mai directe sau mai ocolitoare – pentru a realiza anumite scopuri și obiective. În acțiunea umană eficientă (sau doar profitabilă), a contat, de foarte multe ori și la foarte mulți oameni, indiferent pe ce treaptă socială s-au aflat, *oportunitatea*. A profita de o oportunitate, de un prilej favorabil, este cât se poate de real și chiar cât se poate de moral. Nu totdeauna obții dintr-odată, franc, pe calea cea mai directă, ceea ce-ți propui. Nu totdeauna este momentul. De foarte multe ori, trebuie să alegi calea indirectă, să cauți prilejul favorabil, adică acea oportunitate care te poate ajuta în modul cel mai substanțial posibil. Evident, oportunitatea se poate ivi, așa cum o spune însăși definiția ei, dar, dacă zarurile nu cad în mod favorabil, se poate și forța sau chiar crea apariția ei...

Uneori, nu aduce anul ce aduce ceasul. Iar dacă nici anul și nici ceasul nu te caută și nu-ți oferă serviciile lor, atunci ai putea să le forțezi cumva să o facă, sau, dacă nici asta nu se poate, trebuie să cauți altă cale, să încerci alte tipuri de acțiune (directă sau indirectă), ceea ce este valabil și când ești slab, dar și atunci când ești puternic. Există, desigur, lovitura frontală, dar, atunci când adversarul este egal cu tine sau chiar mai puternic, ea nu are nicio șansă, ci, dimpotrivă, poate duce la un dezastru, dacă ești nevoit să ataci în inferioritate cantitativă și, mai ales, calitativă.

Calea indirectă, adică manevrele de învăluire și de întoarcere, dar și acțiunile de inducere în eroare, de corupere, de păcălire, de șantajare și de altă natură, ca și folosirea iscusită a prilejului favorabil, adică a uneia sau alteia dintre oportunitățile ivite (sau create), poate aduce avantaje substanțiale celui în cauză. În urma războiului, se numără morții și răniții, pierderile directe și cele colaterale, iar cel învingător are totdeauna dreptate, indiferent de mijloacele pe care le-a folosit pentru obținerea victoriei. Cine să-l judece? În care mare război din istoria omenirii, învinsul a avut dreptate?

Lumea trăiește între confruntare și colaborare, dar niciodată, pe deplin, în niciuna dintre ele. Sunt momente în care confruntarea trece pe primul plan, dar și momente în care colaborarea este foarte importantă, chiar și în interiorul confruntării. Una nu este totdeauna DA și numai DA, iar cealaltă nu este, sine die,



NU și numai NU. Ambele – confruntarea și colaborarea – se exclud reciproc și se presupun reciproc. Războiul este forma supremă a confruntării, dar, azi, ca și ieri, el nu mai poate fi posibil decât dacă în interiorul fiecărei tabere există colaborare și dacă, în cele din urmă, confruntarea vizează instituirea sau impunerea unui anumit tip de colaborare chiar și între beligeranți.

Fiind dinamică, lumea este complexă și, fiind complexă, nu poate fi decât dinamică. Ea trăiește deopotrivă în sistemele ei de valori, pe care le-a acumulat de-a lungul anilor, deceniilor, secolelor și mileniilor, și în universul sistemelor de interese, care generează acțiunea, inclusiv confruntarea. Evident, lumea nu se bate în sistemele ei de valori, ci în sistemele ei de interese. Rezultatul acțiunii se poate teauriza sau nu, dar el este foarte important pentru cel care întreprinde acțiunea, deoarece omul trăiește prin acțiune, nu privindu-și comorile. Comorile creează suportul, acțiunea creează bunul, serviciul sau ideea de care omul are nevoie pentru a-și hrăni trupul și sufletul, viața și comunitatea.

Confruntarea este continuă, armonia este relativă. Armonia și confruntarea nu se exclud, ci coexistă, așa cum coexistă mișcarea cu repausul, truda cu odihna, pozitivul cu negativul. Omul are în vedere toate formele de confruntare – inclusiv confruntarea extremă, adică războiul – și toate formele de armonie, precum și toate formele de combinație dintre cele două. Pentru că omul trăiește din acțiune, iar acțiunea sa este totdeauna gândită, chibzuită și planificată. Acțiunea reprezintă totdeauna punerea în operă a unui interes. De unde rezultă că omul planetei Pământ este o ființă politică. El își formulează și își identifică interesul, îl conexează cu alte interese, adică îl individualizează, îl particularizează și, evident, fiind vorba de comunitate, îl generalizează.

Politicul reprezintă expresia complexă a interesului unui grup, unei societăți, unei țări, unei regiuni, unui continent și chiar al întregii planete. Dar, așa cum bine se știe, politicul este, de la un capăt la altul, conflictual, pentru că interesele oamenilor și societăților, departe de a fi libere și aleatoare, sunt, în general, condiționate și conflictuale, îngrădite în cauze și determinări de tot felul. Politicul este cel care declanșează, într-o formă sau alta, criza, conflictul și războiul, iar instrumentele pe care le folosește în realizarea scopurilor și obiectivelor propuse, incluse sau induse, sunt strategiile.

Așadar, strategia (strategos = conducător, general) este, deopotrivă, știința, experiența, practica și arta de a pune în operă, în spațiul confruntării, o decizie politică, de a expertiza această decizie și de a o optimiza pe parcursul acțiunii strategice.



Chiar în prima pagină a *Breviarului strategic*, Hervé Coutau-Bégarie, pornind de la afirmația că definițiile strategiei sunt nenumărate, îl citează pe generalul Aillert (1965), care definește strategia ca fiind, deopotrivă, nivelul la care se conduc sau se pregătesc operațiile militare la eșalonul cel mai înalt al comandamentului (*strategia militară*) și nivelul celor care decid războiul și care asigură, în continuare, conducerea de ansamblu (*strategia guvernamentală*).¹

Strategia militară sau strategia guvernamentală sau totală nu sunt în conflict, ci relevă cele două dimensiuni importante ale strategiei: cea militară și cea politică. Uneori, această dublă dimensiune a strategiei – care nu exclude, desigur, nici alte dimensiuni: financiară, economic, informațională etc. – a dus de multe ori la disfuncții grave, dar niciodată nu a existat o ruptură între cele două, întrucât nivelul strategic, care se află imediat sub cel politic, nu poate exista decât ca o conexiune între interesul care impune acțiunea (dimensiunea politică) și planificarea riguroasă a acțiunii pentru îndeplinirea acestuia (nivelul strategic), a forțelor, mijloacelor și resurselor necesare.

Războiul nu este un act pur militar, declanșat de domeniul militar și suportat de acesta, ci un act politic. Această afirmație este deja de notorietate. Așa a fost dintotdeauna, chiar înainte de celebra propoziție scrisă de Clausewitz, în *Despre război*, prin care se spune că războiul este o continuare a politicii prin alte mijloace și anume prin mijloace violente. Domeniul militar este doar unul dintre mijloacele prin care se duce războiul, nu singurul și nu unicul. Și, pe măsură ce timpul trece, armele se dezvoltă și războiul devine un instrument extrem de periculos inclusiv pentru cel care-l declanșează, ieșind parțial din paradigma pre-napoleoniană a cavalerismului medieval și chiar din cea napoleoniană. Napoleon a fost printre primii strategii ai războiului modern care a evadat din reguli. Până la el, războaiele aveau anumite obiceiuri, anumite tipicuri, anumite convenții și mai toată lumea importantă le respecta. Războiul era un fel de duel special, martori fiind doar legile și principiile care se cereau respectate. Armatele se întâlneau pe câmpul de luptă și bătălia începea, fie la data convenită, fie atunci când unul dintre beligeranți hotăra să atace. Napoleon n-a ținut seama de aceste reguli, a scos războiul din convenții și din obiceiuri, a atacat iarna, a introdus principiul raportului superior de forțe dorit la momentul potrivit, realizat prin manevre deosebit de ingenioase și de subtile (*Les gros bataillons ont toujours raison*), a readus războiul cu picioarele pe pământ, sfidând artificialitatea, escaladând cutumele, cavalerismele și fanteziile. Este, după

¹ Hervé Coutau-Bégarie, *Bréviaire stratégique*, http://www.stratisc.org/Breviaire_TDM.htm



marile experiențe ale antichității, concretizate în campaniile lui Hannibal, în războaiele medice, în războiul peloponezic, în campaniile lui Gingis Han, campanii care au sfidat realitatea bătută în cuie a acelor vremuri, și după cele ale Evului Mediu, o revenire a artei militare la universul strategiilor indirecte.

Dincolo de aceste experiențe consemnate de istoria războaielor, există cel puțin două mari lucrări ale antichității – *Arta războiului* și *Arthashastra* –, apărute în China și în India, care relevă complexitatea arhitecturii războiului, ca summum al confruntării.

China a fost mereu un spațiu necunoscut, un spațiu plin de miracole, dar și un spațiu generativ, un spațiu al marilor durate. Ea nu face parte din acel spațiu turbulent, numit de Gérard Chaliand² *foaier perturbator*, care se întinde de undeva, din nordul Mării Caspice, până în Extremul Orient, ci se situează în afara acestuia, dar adiacent lui. Și China, ca și alte țări din zonă a suferit, la vremea respectivă, invazia mongolă, dar, înaintea acesteia, China a construit și a durat o civilizație, inclusiv o civilizație a armelor și armatelor.

Spațiul chinez mărginește culoarul central asiatic, îl închide pe cel mongolic și, poate și din acest motiv, generează un tip de comportament pe care-l exprimă cum nu se poate mai bine civilizația antică chineză, cu marii ei învățați dintre care se detașează Confucius (Cun Fu Tzî), Lao Tzî și Sun Tzî, ca și celebra lucrare *I Dzing*, Cartea schimbărilor. Scrierile lor sunt cele ale unor înțelepți, ale unor elitiști care văd foarte departe, care înțeleg profund interdeterminările, caracteristicile esențiale ale acelor vremuri și relațiile complexe ce se stabilesc între țări, oameni și instituții în procesul confruntării, pe care nu-l judecă, ci îl iau ca pe un dat. Ei se situează în interiorul conflictualității lumii și nu încearcă nici s-o nege, nici s-o explice, ci pur și simplu, propun modalități de gestionare a ei, politici, strategii și acțiuni care țin de un comportament adecvat.

Sun Tzî, spre exemplu, scrie că războiul este o chestiune de importanță vitală pentru stat, ieșind astfel din negura determinărilor fataliste sau mistice și descoperind, cu peste două milenii înaintea lui Clausewitz, adevărata esență a acestui tip de confruntare. El scrie un scurt tratat asupra războiului care, deși o vreme a fost uitat, a revenit puternic pe scena artei militare, constituindu-se în unul dintre reperele ei cele mai importante. Lucrarea sa cunoscută în toată lumea și tradusă, practic, în toate limbile importante ale planetei, *Arta războiului*, este un ghid

² Gérard Chaliand, *Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990



de comportament politic al strategului și de comportament strategic al politicianului. În același timp, *Arta războiului*, este și un tratat de strategie indirectă, de strategie complexă, de strategie oportună, care extinde domeniul gândirii militare și, în același timp, dirijează gândirea politică spre spațiul oportun și dilematic. Esența Tratatului este evitarea bătăliei sau câștigarea ei prin toate mijloacele. Expresia franceză *A la guerre comme a la guerre* (la război ca la război) se apropie foarte mult de esența politicilor și strategiilor oportune, care se regăsesc din plin în lucrarea lui Sun Tzî. În război, totul este permis, dar nu tot ce este permis duce la victorie. Aici trebuie operată o selecție a lucrurilor oportune și necesare pentru a-l devansa pe adversar, pentru a-i intui orice mișcare, pentru a fi mai iscusit ca el, adică mai deștept cu o secundă, pentru a-l corupe, pentru a-l ademeni, pentru a-l determina să-și piardă entuziasmul, forța, încrederea și mobilitatea, pentru a-l epuiza, pentru a-l face să-și consume inutil resursele, pentru a-i exploata la maximum vulnerabilitățile și a-l aduce rapid în imposibilitatea de a acționa eficient.

Arta războiului este, în același timp, un tratat de strategie indirectă, prin care se relevă modalitățile cele mai inteligente de obținere a victoriei, evitându-se, pe cât posibil bătăliile.

Filosofia din *Arta războiului* nu aparține, de fapt, acelei perioade a antichității în care obiectivul confruntării era obținerea victoriei prin nimicirea armatei inamice. *Arta războiului* este altceva. Este un tratat de strategie indirectă. Este un document în care se relevă rolul strategiei politice. Este un tratat despre șiretenie, despre inducere în eroare, despre negociere și impunere a voinței. Și, mai ales, este un îndrumar de conduită militară și morală a comandantului. Loialitatea față de propriile principii nu are nicio legătură cu lipsa de loialitate față de adversar, cu strategiile și stratagemele de distrugere a lui prin toate mijloacele posibile, pentru a-l acuza, pentru a-l face responsabil de lucruri și evenimente pe care nu le-a făcut, pentru a-l denigra, pentru a-i distruge sistemele de valori sau măcar imaginea despre ele. Cine are răbdare să se aplece asupra evenimentelor din România de după 1989, va găsi, desigur, destule similitudini cu o astfel de artă a războiului de care vorbea Sun Tzî. Atacurile mai mult sau mai puțin subtile – uneori, chiar foarte grosolane – asupra valorilor românești, inclusiv asupra celor militare, se continuă cu vehemență, iar efectele sunt dezastruoase. Deși face parte din NATO și din Uniunea Europeană, țara este mai vulnerabilă ca oricând, la toate capitolele și din toate unghiurile. Noroc că umbrela NATO acoperă încă semnificativ aceste vulnerabilități.

Scrierile lui Sun Tzî se referă la o confruntare între entități în cadrul unui mediu compus din state relativ stabile, cu reguli acceptate. Sun Tzî vede în război nu doar



o ciocnire între forțe armate, ci un complex de măsuri, de la cele de descurajare la acțiuni psihologice, de la arta presiunii la cea a înșelăciunii. Războiul este astfel un sistem de acțiuni inteligente care trebuie să răspundă unor principii inteligente. Scopul scuză mijloacele, iar mijloacele trebuie să slujească în exclusivitate scopul.

Arta războiului, definită atât de interesant de marele strateg chinez, este anterioară teribilei invazii a nomazilor, care va genera o remarcabilă strategie defensivă a Chinei concretizată în *Marele Zid*. Arta lui Sun Tzî nu are practic nici o legătură cu aceasta, dar ea va juca un rol extrem de important în gândirea militară chineză și în cea japoneză.³ Actuala doctrină chineză se întemeiază, în mare măsură, pe principiile artei războiului a lui Sun Tzî.

Arthashastra este, de asemenea, una dintre marile opere ale antichității. Este compusă din 15 cărți dintre care 10 sunt consacrate diplomației și artei războiului. Este scrisă în sanscrită, în secolul IV î.H., și atribuită lui Kotilya, ministru sub regele Șandragupta Morya. Reprezintă unul dintre marile monumente ale gândirii politice și strategice din lumea antică⁴. Cartea începe prin enunțarea celor șase procedee ale politicii: *pacea, războiul, așteptarea, marșul, recursul (la celălalt), jocul dublu*. Esențiale și reale sunt doar două procedee: *pacea și războiul*. Celelalte decurg din acestea două. *Pacea* constă în a se lega printr-un pact. *Războiul* cere violență. *Așteptarea*, să-l știi pe adversar că vine, să-l vezi că vine, când vine și cum vine. *Marșul*, să acumulezi forțe împotriva unui adversar. *Recursul* presupune să te adresezi celui de al treilea. *Jocul dublu* înseamnă, să propui deopotrivă și pacea și războiul. Dacă ești inferior adversarului, faci pace. Dacă-i ești superior, este de preferat războiul. Dacă se constată că nici tu nu-l poți distruge pe adversar, nici el pe tine, *e bine să aștepți*. Dacă ai o superioritate în elemente, să acționezi. Dacă îți lipsește puterea, să recurgi la un terț. Dacă ceea ce vrei să faci nu este realizabil decât cu un aliat, trebuie să faci *joc dublu*. Așa ne învață strămoșii – spune Kotilya. Nu avem de ales.

Această modalitate algoritmică și, în interiorul ei, dihotomică de tranșare a opțiunilor este remarcabilă. În fond, este vorba de o metodă. Cel puțin în această dimensiune, textul seamănă cu tratatul lui Sun Tzî, care se referă la arta războiului. Și Sun Tzî și gânditorul indian văd războiul ca instrument, ca procedeu al politicii, ceea ce este remarcabil pentru acele timpuri.

³ General dr. Mihail Popescu, general dr. Valentin Arsenie, general de brigadă dr. Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Editura CTEA, București, 2004, pp. 21-22.

⁴ Gérard Chaliand, *Anthologie mondiale de la strategie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990, p. 407.



Kotilya are în vedere, așa cum s-a văzut din această simplă enumerare, și *așteptarea*, ca *procedeu politic*, dar și ca *procedeu strategic*. Așteptarea strategică nu include neapărat și soluția tactică, dar se știe de foarte multă vreme că, în anumite situații, așteptarea tactică poate fi hotărâtoare în alegerea momentului acțiunii propriu-zise, ca și devansarea tactică. În arta militară, tactica este la fel de importantă ca strategia și chiar dacă se constituie într-un subnivel inferior al acesteia – și anume ultimul, cel al acțiunii efective, cel al luptei propriu-zise –, de cele mai multe ori, victoria tactică supune strategia.

2. Oportunitatea și așteptarea

Ne-am referit la aceste fragmente din *Arta militară de-a lungul mileniilor*, pe care am scris-o în 2004, împreună cu generalii Mihail Popescu și Valentin Arsenie, întrucât aceste opere importante ale antichității – *Arta războiului* și *Arthashastra* – pot fi luate ca repere de bază ale dinamicii strategice, inclusiv ale dinamicii strategice actuale.

Facem referire la scrierile acestor antici, întrucât conceptele și noțiunile elaborate de ei se retranspun, după milenii, în cele de azi. Încă nu prea clar și nici linear, ci complicat și, desigur, creativ, pentru că nici forțele, nici mijloacele, nici ideile de atunci nu sunt identice cu cele de azi. Dar întoarcerea la ele, chiar dacă foarte puțini recunosc acest lucru, reprezintă una dintre legile continuității vieții și conflictualității acestei planete.

Strategia, într-o importantă perioadă a lumii antice, chiar dacă nu se numea așa, se baza pe o construcție la granița dintre forță și înțelepciune, dintre acțiunea directă și cea indirectă, dintre ceea ce poți să pierzi și ceea ce poți să câștigi, dintre interes, ca mobil al acțiunii, și efect, ca finalitate complexă, adesea foarte greu de controlat, a unei acțiuni care, la rândul ei, are și ea un parcurs tot nelinear și destul de sinuos, uneori chiar discontinuu, între planificare și efectuare, între scopul propus și rezultatul obținut, între costul planificat și costul real.

Confruntarea este continuă. Prin urmare, și războiul, ca formă de manifestare extremă, dar și complexă a confruntării, este continuu. Când nu se bate în șpăngi, lumea se bate în idei, în teorii, în concepte și, evident, în interese, folosind arme la fel de inteligente, de performante și de sofisticate, precum cele de foc. Este vorba de „arme” financiare, economice, informaționale, high tech, IT, mediatică, psihologice etc.

Politica nu va înceta niciodată să genereze războaie. Pentru că politica înseamnă interes, interesul înseamnă acțiune, iar acțiunea înseamnă confruntare,



atât în sensul dictonului latin *Labor improbus omnia vincit*, sau al celui care arată că viața este o luptă *Vivere militariae est*, cât și în sensul mult mai larg, generalizat și, deopotrivă, particularizat, al bătăliilor interminabile pentru putere, influență, piețe și resurse.

Strategia acțiunilor oportune face parte din mulțimea strategiilor cu geometrie fluidă și, încet, încet, începe să ia locul strategiilor cu configurații fixe, care modelează structurarea forțelor, mijloacelor și resurselor pentru războaiele clasice sau pentru conflictele și confruntările armate cunoscute sau previzibile.

Distingem între *strategiile cu configurații fixe* și cele cu *structuri și configurații flexibile*, chiar fluide, în funcție de determinările care rezultă din modelul de război sau de confruntare pentru care se pregătesc țările și armatele lor, alianțele, coalițiile, structurile transfrontaliere și toate celelalte entități care participă, într-o formă sau alta, la generarea mediului conflictual.

Toate țările și toate armatele din lume se pregătesc pentru cel mai greu și mai periculos război – războiul înalt tehnologizat, războiul nuclear, războiul de gradul zero – și, de aceea, nici un stat conștient de pericolele care pândesc planeta și omenirea, nu va renunța la capacitățile sale defensive cerute de o astfel de confruntare. Armatele sunt primele care evaluează cât se poate de exact dimensiunea unei asemenea confruntări și, de aceea, fac tot posibilul pentru ca ea să nu se producă. S-a ajuns astfel la o situație, altădată paradoxală, în care armatele – profesioniste ale războiului – să fie primele care mențin și apără pacea lumii și fac tot posibilul pentru ca războiul, sub orice formă și formulă ar fi el – simetric, disimetric, asimetric, de rețea, de gherilă, nuclear, terorist etc. – să nu se declanșeze. În acest sens, este absolut necesar ca orice tip de conflictualitate să fie controlat în mod sever și coborât la nivelul cel mai de jos în ceea ce privește amploarea și intensitatea.

O posibilă configurare a nivelurilor acțiunii militare și civil militare și, în consecință, a politicilor, strategiilor, operațiilor și acțiunilor, inclusiv a celor ce țin de oportunitate și de așteptarea strategică, ar putea fi reprezentată astfel:



	NIVELURI			
	POLITIC	STRATEGIC	OPERAȚIONAL	TACTIC
Definiție	<i>Este nivelul decident. Decizia declanșării unui război este totdeauna politică</i>	<i>Este nivelul care expertizează strategic decizia politică și asigură punerea ei în operă</i>	<i>Este nivelul de comandament, al realizării dispozitivelor, al proiecției forței</i>	<i>Este nivelul luptei, al acțiunii nemijlocite din teatrul de operații</i>
Atribuții	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilește scopul și obiectivele războiului; - Analizează elementele expertizei strategice și decide modul în care ele se aplică sau nu, asumându-și toată responsabilitatea deciziei politice; - Stabilește prin legi și prin alte modalități, în spiritul dreptului păcii și al războiului, regulile clare de angajare; - Asigură toate resursele necesare războiului; - Declară război și își asumă consecințele și răspunderea războiului; - Conduce politic războiul. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stabilește tipurile de strategii și modul în care se va acționa pentru realizarea scopului și obiectivelor războiului; - Își asumă, împreună cu decidentul politic, responsabilitatea deciziei strategice și a punerii ei în operă; - Respectă întocmai regulile de angajare stabilite, conform misiunii și reglementărilor în vigoare; - Folosește în mod eficient resursele; - Planifică etapele războiului, campaniile și operațiile strategice; 	<ul style="list-style-type: none"> - Planifică operațiile, în funcție de tipurile de strategii adoptate; - Realizează dispozitivele necesare, efectuează, dacă este cazul, operații de proiecție a forței; - Se conformează procedurilor impuse de strategia acțiunilor oportune și de așteptarea strategică (așteptarea strategică nu înseamnă neapărat și înghețarea dispozitivelor) 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizează și planifică acțiunea de luptă la nivel tactic, în funcție de tipurile de strategie și de tipul de operație în care se încadrează acțiunea tactică, dar, atunci când este cazul, și independent, întrucât, adesea, reușita acțiunii tactice bate nivelul strategic, ducând la realizarea rapidă a scopurilor strategice ale confruntării și chiar ale războiului.
Conținut	<ul style="list-style-type: none"> - Ia act de tipurile de strategie folosite pentru pregătirea forțelor, mijloacelor și resurselor și le aprobă sau nu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborează proiectele de strategii pentru pregătirea forțelor, mijloacelor și resurselor necesare războiului și a sistemului de planificare, programare, bugetare, evaluare (PPBE). 	<ul style="list-style-type: none"> - Planifică în detaliu pregătirea (instruirea) forței, a mijloacelor și resurselor, în limitele strategice definite de eșalonul strategic și de rolul ce-i revine în sistemul PPBE. 	<ul style="list-style-type: none"> - Efectuează pregătirea efectivă a forțelor și mijloacelor, potrivit programelor elaborate de decidentul strategic.
	<ul style="list-style-type: none"> - Asigură conducerea politică a războiului - Își însușește formele și formulele de acțiune strategice, inclusiv pe cele de așteptare strategică propuse de conducerea strategică a războiului 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară operații strategice; - Folosește forme și formule ale acțiunii strategice, inclusiv în ceea ce privește strategia acțiunilor oportune și așteptarea strategică etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară operațiile stabilite de comandamentul strategic; - Folosește principiul acțiunii oportune și pe cel al așteptării operaționale 	<ul style="list-style-type: none"> - Desfășoară acțiuni de luptă; - Aplică principiile luptei, între care se situează și cel al acțiunii oportune și cel al așteptării tactice.



În loc de concluzii

În teatrele de operații ale acestui început de secol și de mileniu, nivelurile acțiunii militare eficiente – de la cel al deciziei politice la cel al acțiunii tactice – se apropie foarte mult unele de altele, întrucât logica acțiunii riguros planificate cedează din ce în ce mai mult teren în favoarea logicii acțiunilor oportune, flexibile, adaptate la cerințele efective ale situației și care urmăresc nu neapărat înfrângerea inamicului, ci gestionarea mediului de securitate, prevenirea efectivă a războiului și soluționarea diferendului pe cale amiabilă, precum și ameliorarea sau ținerea sub control a mediului internațional de securitate.

De aici nu rezultă că marile puteri au renunțat la potențialul lor militar, la strategiile lor ofensive, la politicile și strategiile de dominare a spațiului strategic, ci doar centrarea eforturilor pe elaborarea și punerea în operă a unor politici și strategii ale momentului potrivit, bazate, în general, pe efect. Niciuna dintre acțiunile marilor puteri ale lumii nu a acționat și nu acționează de una singură într-un teatru de operații (poate doar cu excepția atacului Rusiei asupra Georgiei din vara anului 2008), ci în cadrul unei coaliții care creează deopotrivă un suport politic și unul operațional de conexiune pentru elaborarea și punerea în operă a unor strategii ale acțiunii oportune.

Actualele confruntări poartă girul acestui joc strategic, dar astfel de acțiuni nu sunt decât cazuri concrete, de jos nivel, de gestionare a unor situații de criză și nu o confruntare care ar presupune un angajament semnificativ și de durată al forțelor, mijloacelor și resurselor. Armatele acționează, în actualele teatre de operații, mai mult în regim polițienesc, decât în regim militar. Nu este funcția lor specifică, dar toată lumea este interesată să țină în frâu războiul, fie el simetric, disimetric sau asimetric. Războiul din Siria, acțiunile Tsahal-ului în Fâșia Gaza, recrudescența și autoînarmarea Hezbollah-ului, tensiunile dintre Iran și Statele Unite, precum și cele dintre Iran și Israel, situația din Afganistan, situația din Caucaz, acțiunile mai mult sau mai puțin subtile ale unor forțe separatiste din multe țări, inclusiv din România, amplificarea violenței și a extremismelor de tot felul, pe fondul unor presiuni uriașe create de criza financiară, ar putea genera evoluții extrem de periculoase, care pot scăpa chiar și de sub controlul Alianței Nord-Atlantice, singura în măsură să descurajeze astfel de situații.

Mediul de securitate este mult prea deteriorat, astfel încât așteptarea strategică devine nu doar tensionată, ci chiar periculoasă. Nu se așteaptă nimeni ca



marile puteri nucleare să se războiască între ele cu mijloacele pe care le au, dar aceste mijloace există și este posibil ca, în anumite împrejurări, ele să fie folosite.

Așteptarea strategică foarte tensionată din vremea Războiului Rece nu a dispărut, ci s-a transformat în una care s-a extins la întreaga planetă. De la tensiunea bipolară s-a trecut la un sistem de tensiuni variabile și incerte, în care așteptarea strategică se fragmentează și devine dinamică și nesigură. Fenomenul terorist a amplificat criza așteptării, iar criza financiară a adus și indus multe scenarii pe hărțile marilor comandamente strategice, ale statelor majore și ale fiecărei țări în parte. Evoluțiile imprevizibile ale evenimentelor actuale, care trimit cumva la criza din 1929-1939, încheiată cu cel mai sângeros și mai distrugător război care a existat vreodată pe această planetă, împing așteptarea strategică, chiar și fragmentată, așa cum este ea acum, spre un spațiu periculos care, la rândul ei, amplifică și mai mult presiunile, determinând o deplasare a așteptării pe un interval de nesiguranță semnificativă și de imprevizibilitate accentuată. Așteptarea strategică de azi, suportabilă sub umbrela NATO, rămâne, totuși, o așteptare foarte tensionată.

BIBLIOGRAFIE

- CHALIAND Gérard, *Anthologie mondiale de la stratégie des origines au nucléaire*, Edition Robert Laffont, S.A., Paris, 1990.
- COUTAU-BÉGARIE Hervé, *Breviaire stratégique*, http://www.stratisc.org/Breviaire_TDM.htm
- POPESCU Mihail, ARSENIE Valentin, general de brigadă dr. Gheorghe Văduva, *Arta militară de-a lungul mileniilor*, vol. I, Editura CTEA, București, 2004.

